

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GARANTIJŲ DARBUOTOJAMS JŲ DARBDAVIUI
TAPUS NEMOKIAM IR ILGALAIKIO DARBO IŠMOKŲ ĮSTATYMO NR. XII-2604 6, 8
IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(toliau – Projektas)
(TAP-22-1558) (TAIS Nr. 22-10769(2))

2022-09-21 Nr. NV-2702

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Siūlome Projekto 1 straipsnyje teikiamą Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo (toliau – įstatymas) 6 straipsnio 1 punkto pakeitimo formuluotę tikslinti, nes pensijų kaupimo įmokos, mokamos pagal Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymą, nepatenka į Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 13 straipsnio, kuriame nurodyti administruojami mokesčiai, apimtį, todėl šiuo atveju apibendrinanti nuostata „mokėtini mokesčiai, t. y.“ ir toliau pateikiamas šios nuostatos turinio atskleidimas yra klaidinantis. Neaiškumą sudaro ir tai, kad vertinamoje nuostatoje nurodomos *pajamų sumos* nėra vadinamos išmokomis, nors galiojančio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje vartojama formuluotė „išmokos, nurodytos šio įstatymo 6 straipsnio 1 punkte“, o Projekto 2 straipsnyje keičiamoje įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje vartojama formuluotė „išmokų, nurodytų šio įstatymo 6 straipsnio 1 punkte, sumos“. Siūlome tikslinant suderinti ir nuostatų vartojimą.

2. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad praktikoje kyla neaiškumas dėl su darbo santykiais susijusių pajamų ir tų sumų traktavimo, todėl siekiant keičiamo įstatymo nuostatų aiškumo, kartu siūlome tikslinti ir įstatymo 6 straipsnio 2 punkto formuluotę, kurioje taip pat nurodomos „darbuotojams priskaičiuotos sumos“ ir neatskleidžiamas skaičiuojamų pajamų turinys.

3. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamame įstatyme nėra apibrėžta, kas laikytina nemokumo administratoriumi, o ši sąvoka vartojama Projekto 2 straipsnyje dėstomame 8 straipsnio pakeitime, tikslinga pildyti keičiamo įstatymo 2 straipsnį, nurodant kaip suprantamos kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos (kokiuose kituose konkrečiuose įstatymuose jos apibrėžtos).

4. Siekiant reguliavimo nuoseklumo, siūlome įvertinti, ar visi administratorių veiksmų atlikimo konkretūs terminai negalėtų būti nustatyti Garantinio fondo nuostatuose, nes pavyzdžiui, Projekto 2 straipsnyje nemokumo administratoriaus veiksmams atlikti įstatyme siūloma nustatyti konkretų terminą skirtingai nei administratoriui, kurio atliekamiems veiksmams taikytini terminai nustatomi minėtuose nuostatuose.

5. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs, jog jokiomis aplinkybėmis poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties; poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti ir tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas). Įvertinus Projekto 3 straipsnyje teikiamą įstatymo 11

straipsnio 1 dalies pakeitimą ilgalaikio darbo išmokų skyrimo be kreipimosi, pastebime, kad poįstatyminiu teisės aktu - Ilgalaikio darbo išmokų fondo nuostatuose - bus nustatyti atvejai, kuriais ilgalaikio darbo išmokos bus skiriamos ir nesant atskiro asmens kreipimosi, t. y., skirtingai nei dabar nustatyta įstatymo 11 straipsnyje, kai atleistas darbuotojas nuostatų nustatyta tvarka turi kreiptis į administratorių. Manome, kad toks siūlomas reguliavimas yra įstatyminio reguliavimo dalykas, nes teisinių santykių subjektai turi žinoti, ko iš jų reikalaujama pagal įstatymą, tad atvejais, kuomet asmenys turi teisę gauti išmokas be atskiro kreipimosi, turėtų būti įtvirtinti įstatymu. Be to, pastebime, kad dėl siūlomo reguliavimo asmenys atsidurs nevienodoje teisinėje padėtyje, todėl įvertinus aiškinamajame rašte pateiktą informaciją dėl siūlomo įstatymo 11 straipsnio 1 dalies reguliavimo pagrindimo, kad „atsižvelgiant į tai, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skiria ir moka įvairias socialinio draudimo išmokas ir yra sukaupusi aktualią informaciją apie išmokų gavėjus“, ir kad tokiu būdu „daugiau asmenų gaus jiems priklausančias išmokas, taip pat sumažės administracinė našta, susijusi su atskiro prašymo teikimu“, būtų tikslinga svarstyti, ar nebūtų pagrįsta nustatyti, kad siūlomas reguliavimas būtų taikomas visais atvejais ir tik esant tam tikros aplinkybėms, nustatytoms įstatyme (pavyzdžiui, trūkstant duomenų), pats asmuo turėtų kreiptis dėl ilgalaikio darbo išmokų.

6. Atkreiptinas dėmesys į konstitucinį teisinės valstybės principą, kuris suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui ir kitiems teisėkūros subjektams, taip pat ir tai, kad teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimas atgal neleidžiamas (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Šiame kontekste siūlome peržiūrėti Projekto 4 straipsnio 2 dalies nuostatą, kuri yra savaime suprantama dėl galiojimo į ateitį, tačiau jei siekiama sudaryti galimybes daugiau asmenų gauti jiems priklausančias išmokas, siūlytume įvertinti pereinamųjų nuostatų poreikį dėl įstatymo pakeitimų taikymo santykiams, atsiradusiems iki šio įstatymo įsigaliojimo, pavyzdžiui, įstatymui įsigaliojus, asmuo jau yra kreipęsis dėl išmokos į administratorių, bet sprendimas ją skirti dar nepriimtas, arba dar nepasibaigęs šešių mėnesių po atleidimo kreipimosi dėl išmokų laikotarpis ar nepraėjęs trijų mėnesių nuo atleidimo dienos išmokos skyrimo laikotarpis, ar esant kitoms aplinkybėms.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Tatjana Knyzienė